

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

оперативних механізмів для її здійснення. Ефективності психологічного забезпечення психічного здоров'я школярів можна досягти також шляхом певних організаційних заходів правильної організації режиму праці та відпочинку з урахуванням психологічних та психофізіологічних особливостей старшо

Отже, у результаті проведеної експериментальної роботи можна зробити такий висновок, щоб впевнено впоратися з тестом у напруженій обстановці зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), потрібно почати готуватись до тестування заздалегідь. Перед офіційним тестуванням варто виконувати якнайбільше опублікованих тестів - просто заради тренування, наприклад, проходити тести ЗНО онлайн. У тренуваннях потрібно застосовувати правильну тактику, тобто дотримуватись усіх рекомендацій, як правильно вирішувати окреме завдання чи тест у цілому. У будь-якому професійно підготовленому тесті є завдання, з якими ви просто не зможете впоратись. Більше того, усі 100% завдань зможуть виконати лише одиниці!

Список використаних джерел:

1. Андрущенко Т.К. Изучение самооценки в учебной деятельности / Т.К. Андрущенко // Сб.: Экспериментальные исследования по проблемам психологии. - М., 1997. - Вып. 3. - 47с.
2. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере / Л. А. Коростылева.- Спб.,2005.
3. Немов Р.С. Психология. - У 3-х книгах. - Кн. 1: Загальні основи психології / Переклад з рос. // Р.С. Немов. - Рівне: Вертекс, 2002. - 578 с.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.В. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. - 2, ге вид., допов. і переробл. - К.: Вища шк., 2004. - 422с.

УДК 159.942:316.613.42 – 057.875

ДОСЛІДЖЕННЯ І КОРЕКЦІЯ ФРУСТРАЦІЙНИХ СТАНІВ У СТУДЕНТІВ

Мартинюк Тетяна, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук, доцент

Юнацький вік – це найкраща пора життя зі злетами, новими відкриттями, несподіваними перспективами і, здавалось би, безхмарним емоційним станом. Та з іншого боку, враховуючи стреси, фрустрації, кризи та невротичні розлади характерні для вікової категорії, яка відповідає

«студентській», словосполучення безтурботний студент здається каузальною атрибуцією [1].

До проблеми вивчення емоцій та емоційних станів у психології зверталися багато вчених, зокрема, К. Ізард, Г. Сельє, Ф.Є. Василюк, Б.І. Додонов, В.А. Семиченко, М. Харт та ін., хоча дана тема практично невичерпна.

У дослідженні фрустраційного фактора у студентському середовищі особливе місце займають тлумачення фрустрації у руслі психології діяльності (Н.Д. Левітов), розгляд фрустрації у дискурсі патопсихології (В.М. М'ясищев, А.І. Плотічер), аналіз фрустраційних проявів у педагогічній діяльності (Е.І. Кіршбаум, Л.М. Мітіна, В.М. Чернобровкін), розробки засобів емпіричного дослідження фрустрації (С. Розенцвейг, Н.В. Тарабріна). Деякі дослідники (А.А. Баранов, Л.Г. Дикая, А.В. Махнач) розглядають фрустрацію як одну з форм психологічного стресу [1].

У роботах американського психолога К. Ізарда зазначається, що на психологічному рівні емоції на пряму впливають на толерантність індивіда до фрустрації, зокрема, радісні емоції – її підвищують, а сумні емоції – навпаки, можуть привести до зниження толерантності до фрустрації [4]. Така позиція частково перекликається з підходом Л. Берковіца, зокрема, в його тезі про те, що «фрустрація породжує агресивні тенденції лише в тій мірі, в якій вони переживаються як негативні емоції» [2, с. 72].

У процесі вивчення континууму появи психічних станів (у тому числі і фрустраційних) більшість дослідників називають дві змінні: ситуацію (як зовнішній фактор) та сукупність внутрішніх психологічних особливостей [4].

У юнацькому віці в силу емоційної нестабільності особливо сильна схильність фрустрації, і, як наслідок, їх переживання з різноманітними емоційними реакціями.

«Фрустрація – психічний стан людини, що викликається об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами які виникають на шляху до досягнення мети або до вирішення завдання; переживання невдачі. Фрустрацію можна розглядати як одну з форм психологічного стресу. Розрізняють: фрустратор – причину, що викликає фрустрацію, фрустраційну ситуацію, фрустраційну реакцію. Фрустрація супроводжується гамою в основному негативних емоцій: гнівом, роздратуванням, почуттям провини»[3].

Методи психологічного впливу на негативні психічні стани, їх комплекси та психічні прояви спрямовані на формування активної позиції студентів щодо свідомої регуляції психічних станів, зниження внутрішньої напруженості, підвищення емоційної стабільності; усвідомлення та

прийняття цих станів, їх рефлексію, зміну особистісних смислів, підвищення мотивації до успіху та позитивного самоприйняття; розвитку інтернального локусу контролю, впевненості у собі, суб'єктної позиції; розвиток емоційного інтелекту, емпатії, емоційної гнучкості, експресивності, конструктивних форм реагування; формування навичок самоуправління психічними станами, саморегуляції; розширення діапазону позитивно-забарвлених психічних станів, активізацію механізмів самоусвідомлення та саморозвитку [5].

Саме тому, дослідження і корекція психічних станів у період навчання студентів є актуальним проблемним завданням, котре потребує застосування системного підходу при дослідженні особливостей розвитку зазначених станів з урахуванням їх різноманітних взаємозв'язків, що утворюють відповідні комплекси й мають певні тенденції власної феноменології.

Емпірична частина дослідження була організована на базі Житомирського коледжу культури і мистецтв імені Івана Огієнка. Дослідженням було охоплено 70 студентів віком 18-22 роки. Метою дослідження було вивчення фрустраційних станів серед студентів. Задля цього було використано такі методики: тест фрустраційних реакцій С. Розенцвейга; експрес-діагностика рівня особистісної фрустрації (В.В. Бойко); діагностика рівня соціальної фрустрації Л. І. Вассермана (модифікація В.В. Бойка).

Після проходження проєктивної методики «Тест фрустраційних реакцій Розенцвейга» були отримані такі результати: Щодо спрямованості реакції: Екстрапунітивні 42% досліджуваних; інтопунітивні 26% досліджуваних; імпульсивні 32% досліджуваних. Щодо типу реакції: З фіксацією на перешкоді 39% досліджуваних; з фіксацією на самозахисті 36% досліджуваних; з фіксацією на задоволенні потреби 25% досліджуваних.

Після проведення опитування експрес-діагностика рівня особистісної фрустрації (В. В. Бойко) були отримані результати: дуже високий рівень фрустрації виявлено у 21% досліджуваних; стійка тенденція до фрустрації – 50% досліджуваних; низький рівень – 29% досліджуваних.

Після проведення опитувальника «Діагностика рівня соціальної фрустрації Л.І. Вассермана (модифікація В.В. Бойка)» було отримано наступні результати: дуже високий рівень соціальної фрустрованості діагностується у 19% досліджуваних; помірний рівень проявляється у 9% досліджуваних; невизначений рівень діагностовано у 8% досліджуваних; знижений рівень виявлено у 20% досліджуваних; дуже низький рівень проявляється у 25% досліджуваних; відсутність (майже відсутність) фрустрованості зафіксовано у 19% досліджуваних.

Отже, фрустрація це є своєрідний емоційний стан, характерною

ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності в стані безнадійності, втрати перспективи. Кількісно-якісний аналіз результатів емпіричного дослідження показав, що студенти мають середні показники за проявами фрустраційних станів, що свідчить про їх ситуативний вияв (залежно від настрою, фізичного стану, напруженості робочого дня тощо).

Список використаних джерел:

1. Божок Н. О. Психологічний аналіз дослідження фрустраційної толерантності в студентському віці / Н. О. Божок // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – № 28 (52). – С. 178 – 186.
2. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль / Л. Берковиц. – М. : Олма-Пресс, 2002. – 510 с.
3. Вовк М. В. Специфіка психологічних наслідків переживань фрустраційних ситуацій у сучасного студентства / М. В. Вовк // Міжнародний 171 науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 6. – С. 197 – 207.
4. Макарчук Н. О. Фрустрованість особистості як чинник внутрішньо-особистісної конфліктності в пізньому юнацькому віці / Н. О. Макарчук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 2 (26). – С. 110–118.
5. Пасічник І. Д., Максименко С. Д. Роль когнітивно-стильових особливостей особистості в процесі навчальної діяльності // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Тематичний випуск: «Сучасні дослідження когнітивної психології». – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2010. – Вип.14. – С. 3–11.

УДК 159.923 - 049.65

**ІНДИВІДУАЛЬНО-СТИЛЬОВІ ЧИННИКИ ПЕРЕВАГ
У ЗАСТОСУВАННІ СПОСОБІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ**

Мельник Антоніна, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

У сучасних соціально-економічних умовах життя людина весь час перебуває у пошуках психологічних чинників особистісного зростання,

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошківська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету